

К.ю.н. Степанова Т. В.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, Україна

ПРЕДСТАВНИЦТВО В ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

1. Згідно з чинним законодавством України представник віднесений до осіб, які є учасниками у справі, і, відповідно, наділений юридичною заінтересованістю. Він є самостійною процесуальною особою, хоча і представляє інтереси сторін та третіх осіб [1, с. 73]. Але комплексного дослідження інституту представництва в Україні на даний час немає.

2. Частіше за все представник учасника процесу у господарському судочинстві є штатним юристом підприємства. Але останнім часом через зміни у підвідомчості господарських справ, зокрема, через розгляд господарськими су-

дами корпоративних спорів та справ про приватизацію, збільшується кількість «найнятих» правознавців, рівень знань та вмінь яких не завжди відповідає необхідним реаліям судочинства.

Але чинний Господарський процесуальний кодекс України не містить, наприклад, норм про сумлінне виконання представником своїх обов'язків та відповідальність за невиконання таких обов'язків або неналежне їх виконання. Цей недолік ГПК слід усунути.

3. Розглянемо ще одне питання - довіреність (доручення) на представництво учасника процесу в суді.

У господарському праві часто використовуються договори доручення, за якими повірений зобов'язаний діяти від імені довірителя. З юридичної точки зору цей договір можна вважати договором про представництво. Але процесуальне представництво має певні особливості.

Дійсно, в історії адвокатури ще з часів Давнього Риму склалася тенденція до злиття правонаступництва з судовим представництвом з причин їх взаємозалежності і взаємозв'язку. В Росії після судової реформи 1864 р., незважаючи на злиття функцій правозаступництва і представництва, існували два види адвокатів: присяжні повірені, об'єднані в корпорацію, та приватні повірені при судах. Перші - адвокатська еліта, другі - рангом нижче [2, с. 142, 146, 147].

В Англії, Франції, Бельгії та деяких інших державах правозаступництво і тепер відособлено від представництва. В Англії, наприклад, функцію правозаступництва виконують баристери (адвокати), а функцію представництва соліситори (повірені). Баристери подають юридичні поради, складають важливі судові папери, виступають з промовами в суді; соліситори - проводять збирання і підготовку фактичного матеріалу і доказів у справі, подають і одержують процесуальні папери [3, с. 96].

Сьогодні в Україні, як і більшості країн світу, функції представництва та правозаступництва не розділені.

Злиття функцій правонаступництва та представництва має свої переваги і недоліки. До недоліків слід віднести ту обставину, що підготовка документації, вся технічна робота забирає у юриста певну кількість зусиль та часу, що відволікає його від основної діяльності - роботи над законодавством, яке, до речі, в Україні дуже швидко змінюється. Тому у справі іноді доцільніше приймати участь декільком представникам.

До переваг злиття цих функцій можна віднести вигідність роботи одного представника з матеріальної точки зору та його особисту відповідальність за якість ведення справи [4, с. 78].

4. В судовій цивілістичній практиці поширена так звана «протокольна участь» цивільного процесуального представника. Це здійснення представництва у суді без посвідченої належним чином письмовою довіреності. В судовому засіданні повноваження представника підтверджуються усною заявою довірителя, яка фіксується у протоколі судового засідання, але при цьому представник не має права брати участь у наступних судових засіданнях в разі відсутності самого довірителя.

Безперечно, це цікава та доречна практика, але, з нашої точки зору, слід підтримати пропозицію Ю. Сульженко щодо законодавчого передбачення або постійної «протокольної участі» за усною заявою довірителя із занесенням у протокол судового засідання та зазначенням довірителем повноважень, які він надає своєму представнику, або посвідчення письмовою заявою довірителя суддею. Так, цю пропозицію Ю. Сульженко висловив щодо вдосконалення цивільного процесу, але на нашу думку, воно доречно і для господарського судочинства. Зокрема, для господарського процесу більш доречним представляється остання частина пропозиції, оскільки її альтернатива має свої недоліки. По перше, протокол складає секретар судового засідання і виявляється можливість перекручення кола повноважень, його звуження або розширення, невірне розуміння секретарем учасника процесу. Крім того, постійний пошук кожного разу інформації в протоколі колишнього засідання ускладнюватиме ведення справи. При цьому окрема заява, викладена особисто учасником процесу та засвідчена суддею, буде мати окреме процесуальне значення. Крім того, для спрощення контролю за чинністю даної довіреності, у разі її відізвання або анулювання учасник процесу, що складав цю заяву, може робити відповідний напис на цій самій заяві з вказуванням дати внесення цього запису і означенням дати закінчення повноважень представника.

Дійсно, посвідчення довіреності, як і посвідчення копій документів - нотаріальна дія, але документи закон дозволяє засвідчувати господарському суду. Чому ж тоді суд не може засвідчити довіреність, якщо вона стосується саме цієї справи, процесуальних повноважень особи в господарському судочинстві, а особа заявника перевірена? Здається, для спрощення процедури розгляду справи це було б доречним.

Література:

1. Тертышников В.И. Гражданский процесс: Курс лекций,- Харьков, 2001.
2. Штефан М.Й. Цивільний процес,- К., 1997.
3. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М.Чечота,-М., 2001.
4. Шульженко Ю. Правове становище цивільного процесуального представника як самостійного суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин: його повноваження //Право України,- 2002,- № 9.- С. 77-81.